

Zbigniew Czarnuch

Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiętek Przeszłości

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 4, 349-354

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

NADWARCIAŃSKI ROCZNIK
HISTORYCZNO-ARCHIWALNY
NR 4 - ROK 1997

Zbigniew Czarnuch
Gorzów Wlkp.

**Towarzystwo Przyjaciół Archiwum
i Pamiątek Przeszłości**

Sprawozdanie za okres od 1 października 1995 do 30 grudnia 1996 r.

1. Pomoc dla Archiwum.

Wspieranie materialne Archiwum było jednym z głównych celów utworzenia Towarzystwa. Po załatwieniu stałej siedziby dla Oddziału zasadniczym celem stało się zbieranie pieniędzy na jego odbudowę. Wyniki tej zbiórki okazały się relatywnie małe, stąd nastąpiła konieczność określenia na nowo zakresu pomocy dla Archiwum. Od roku 1993 Towarzystwo wspiera bieżące potrzeby Archiwum. Związane to jest z dochodami, których główne źródło (nie licząc dotacji celowych na działalność wydawniczą) pochodzi z wynajmu pomieszczeń w budynkach archiwalnych. Zgodnie z porozumieniem podpisanym w roku 1993, zawartym pomiędzy Towarzystwem a Archiwum Państwowym w Szczecinie, połowa z tych środków jest przeznaczona na cele statutowe Towarzystwa, a druga połowa idzie na działalność Oddziału według wskazań kierownika Archiwum. Z części pieniędzy przeznaczanych na cele Archiwum wykonujemy drobne remonty i naprawy, co zresztą wiąże się także z obowiązkami najemcy. Z tych pieniędzy pokryliśmy np. w roku ubiegłym część kosztów związanych z wymianą instalacji wodnej - ok. 400 złotych, a w tym roku zlecieliśmy czyszczenie rynien - 200 złotych. Na koszt Towarzystwa idą również opłaty, związane z eksploatacją kserografu, który jest wykorzystywany dla celów Archiwum i Towarzystwa.

2. Finanse TPAiPP i sprawy organizacyjne.

Na koniec roku 1995 na koncie TPAiPP było **11.954,- złotych**. Głównymi źródłami dochodów są wpływy za wynajem garaży i pomieszczeń w budynku Archiwum - łącznie blisko 4 tys. złotych, oraz wpłaty z tytułu darowizn i dotacji - przeszło 10 tys. złotych. Do najważniejszych wydatków należały opłaty z tytułu działalności wydawniczej - łącznie przeszło 13 tys. złotych.

W pierwszej połowie 1996 roku do najważniejszych dochodów należały: wpłata na wydanie książki H. v. Laer - 7,5 tys. złotych oraz opłaty z tytułu wynajmu pomieszczeń - 3,4 tys. złotych. Łącznie dochody wyniosły 12.656 złotych. Do najważniejszych wydatków należy zaliczyć: opłaty z tytułu wydania książki H. Laer 7,42 tys. złotych; zakup komputera na rzecz TPAiPP 1,6 tys. złotych; pomoc Archiwum poprzez pokrycie kosztów czyszczenia rynien oraz odnowienie pomieszczenia - biuro TPAiPP - łącznie 600 złotych. Razem wydano 12,26 tys. złotych. W połowie 1996 r. w kasie TPAiPP znajdowało się blisko 12,5 tys. złotych. Z tej sumy wydano do dnia dzisiejszego 10,6 tys. złotych na pokrycie kosztów wydania 3 numeru Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archivalnego. Obecnie w kasie TPA znajduje się ok. 2 tys. złotych. Jednak sponsorzy zobowiązali się do rychłego przekazania pieniędzy z tytułu refundacji kosztów poniesionych przy wydaniu Rocznika. I tak w drodze jest 5 tys. złotych z Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego, tyle samo obiecał dotychczasowy główny sponsor Towarzystwa - Holding Gobex, a także 3 tys. złotych od Wydziału Kultury Urzędu Miejskiego. Są więc środki na wydanie kolejnego, 4 numeru NRHA. Trzeba tu nadmienić, iż Towarzystwo nasze jest zwolnione z płacenia podatków. Musimy jednak dokładnie rozliczać się z naszych finansów w Urzędzie Skarbowym. Składamy w nim comiesięczne deklaracje o dochodach i wydatkach, a na koniec roku przedkładamy bilans roczny.

W lecie ubiegłego roku w wyniku decyzji podjętych na ostatnim posiedzeniu plenarnym TPAiPP dokonaliśmy zmian w statucie i po dość długo trwającej procedurze sądowej uzyskaliśmy jego rejestrację.

3. Działalność wydawnicza.

W omawianym okresie Towarzystwo wydało własne publikacje. a w wydaniu kilku współuczestniczyło. Przede wszystkim wydano 3 numer

Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archiwalnego, który ukazał się w końcu października 1996 r. w nakładzie 400 egz. Rocznik liczy 334 strony i zawiera 18 ilustracji. Warte odnotowania jest, iż w skład Redakcji wszedł dr Wojciech Sadowski.

W marcu 1996 r. na zlecenie Towarzystwa Przyjaciół Witnicy wydano 2 tomik Biblioteczki Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archiwalnego. Są to wspomnienia **Hildy v. Laer** pt. *We dworze Charlottenhof. Obrazki z życia ostatniego pokolenia nowomarchijskiej szlachty z Sosen*. Przekładu dokonał L. Biczysk, a posłowie opracował Z. Czarnuch. Książka liczy 140 stron i ukazała się w nakładzie 1000 egzemplarzy. Koszt wydania w całości pokrył Karl Ludwig von Klitzing z Frankfurtu nad Odrą (za pośrednictwem Towarzystwo Przyjaciół Witnicy).

Ponadto Towarzystwo miało skromny udział w wydaniu okolicznościowej publikacji, poświęconej 50-leciu Teatru im. Juliusza Osterwy w Gorzowie Wlkp. Wydawnictwu temu użyczyliśmy numeru ISBN, w zamian za co, figurujemy jako współwydawca.

4. Kompletowanie literatury o tematyce historycznej.

W omawianym czasie, dzięki różnym kontaktom Z. Czarnucha oraz D. Rymara udało się zgromadzić dużą ilość niemieckojęzycznej literatury o tematyce historycznej. Pełny wykaz tych materiałów znalazł się w 3 numerze Rocznika. Do najważniejszych osiągnięć w tym zakresie należy:

- wykonanie kserokopii i skompletowanie wszystkich wydawnictw Verein für die Geschichte der Neumark - łącznie 93 tomy i zeszyty. Dzięki nam, drugi komplet tych wydawnictw znalazł się w Wojevodzkiej Bibliotece Publicznej.
- zgromadzono komplet pisma „Heimatblatt” oraz „Heimatgruss” - pism dawnych mieszkańców powiatu gorzowskiego i choszczeńskiego.

To tylko niektóre wydawnictwa, które udało się zgromadzić. Łącznie zebrano przeszło 500 numerów czasopism i książek niemieckojęzycznych o tematyce historycznej. Będziemy dalej starali się kompletować tego typu literaturę, licząc także na aktywniejszą współpracę wszystkich naszych członków.

W siedzibie TPAiPP uruchomiliśmy także punkt sprzedaży niemieckich wydawnictw o tematyce historycznej. W ubiegłym roku sprzedaliśmy 50 egz. albumu *Drogi ku sobie*. Także obecnie mamy w sprzedaży szereg niemieckojęzycznych wydawnictw.

5. Organizacja konferencji i udział przedstawicieli Zarządu w sesjach i konferencjach, organizowanych przez inne organizacje.

a) Imprezy i konferencje

W październiku 1995 r. odbyło się spotkanie promocyjne poświęcone wydaniu materiałów santockich. Miało ono miejsce w Santoku, a TPAiPP reprezentowali J. Zysnarski, Z. Linkowski i D. Rymar. Z tego spotkania TV Vigor wyemitowała 5-minutowy materiał.

20 kwietnia 1996 r. odbyła się w Muzeum w Gorzowie impreza promocyjna poświęcona wydaniu książki H. v. Laer.

31 maja 1996 r. zorganizowano II sesję historyczną w Santoku.

30 października 1996 r. w siedzibie Archiwum zorganizowano konferencję prasową poświęconą wydaniu 3 numeru Rocznika. Wzięło w niej udział 6 dziennikarzy (troje z rozgłośni radiowych i troje z prasy).

31 października 1996 r. zorganizowano w Kostrzynie spotkanie z Volkmarem Braunem znawcą twierdzy oraz autorem pracy o niej. W spotkaniu wzięło udział ok. 30 osób.

b) Kontakty z organizacjami ziomkowskimi i inne spotkania z Niemcami.

22 czerwca 1996 r., na zebraniu Landsmanschaft Berlin Mark Brandenburg we Frankfurcie nad Odrą, Z. Czarnuch wygłosił referat na temat: *Ocena naszych wspólnych polsko-niemieckich dokonań i propozycje ich udoskonalenia*,

W dniach 27-28 września 1996 r. w Ośnie Lubuskim odbyło się spotkanie LBMB, którego program został opracowany według naszych sugestii. Wygłoszono na nim kilka referatów: Werner Bader (szef LBMB) mówił o ewolucji politycznej Organizacji Wypędzonych w Niemczech, prof. H. Szczegółka o wypędzeniu i wysiedleniu ludności niemieckiej z terenu Środkowego Nadodrza oraz D. Rymar o propozycjach dalszej współpracy naszego Towarzystwa z organizacjami niemieckimi. Na spotkaniu, na życzenie D. Handta, powrócono do omówienia referatu programowego

LBMB z roku 1995. Obie strony na przemian (Handt i Rymar) prezentowały swoje stanowiska zawarte w referatach i dyskutowano o spornych sprawach.

W październiku 1996 r. w Lubniewicach na spotkaniu Landesverband Brandenburg Bund der Vertrieben Z. Czarnuch wystąpił z referatem wygłoszonym wcześniej we Frankfurcie.

6. Plan dalszej działalności.

Do najważniejszych zamierzeń na rok przyszły należy zaliczyć:

1. Bieżące wspieranie drobnych remontów i napraw w budynkach Archiwum oraz dalsze kompletowanie rzadkiej literatury o tematyce historycznej.

2. Upamiętnianie miejsc historycznych. W bieżącym roku zainteresowaliśmy się wsią Marzęcin k. Mironic. Wieś ta, w 1939 r. liczyła kilkadziesiąt domów. Była tu najpierw huta żelaza, później papiernia, a następnie młyn, z niejasnych dla nas powodów nie została zasiedlona po II wojnie. Po poszukiwaniach, okazało się, iż została doszczętnie spalona w kwietniu 1945 r. prawdopodobnie na skutek potyczki pomiędzy wojskami radzieckimi, a rozbitym oddziałem Wehrmachtu. Miejsce, gdzie była wieś, jest położone niezwykle malowniczo - dookoła jest las, w środku dawnej wsi jest źródło, najprawdopodobniej to, od którego pochodziła przedwojenna nazwa Marzęcina (Marinspring - „źródło Marii”). Chcielibyśmy podjąć starania, zmierzające do upamiętnienia tego miejsca poprzez zamieszczenie tam jakiegoś kamienia ze stosowną tabliczką. Takich miejsc na terenie naszego województwa jest więcej. Chcielibyśmy inicjować działania zmierzające do ich opisywania, poznawania i upamiętniania.

3. Przewidujemy dalszy rozwój własnych inicjatyw wydawniczych, a także wspieranie innych przedsięwzięć w tym zakresie. Mamy następujące plany: 4 numer NRHA - ukaże się w listopadzie 1997 r.; książka **W. Sadowskiego** o budownictwie nadwarciańskim w XVIII-XIX w., będzie wydana na przełomie roku, we współpracy z Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku; **Materiały z II sesji historycznej w Santoku**; **Dokument lokacyjny miasta Gorzowa**; książka **G. Brzustowicza**, *Zabytki sakralne Choszczna*; wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Witnicy chcemy wydać materiały z cyklicznie organizowanych w Witnicy sesji pod tytułem **Spotkania na Starym Trakcie**; książka **N. Bukowieckiej**, *Rubież*,

powieść, której akcja rozgrywa się w latach 1945-1946 r. w Gorzowie; oraz z Towarzystwem Miłośników Skwierzyny chcemy wydać materiały z sesji organizowanej w czerwcu 1996 r. pt. *Skwierzyna - 7 wieków pogranicza*; ponadto nasze Towarzystwo wspiera wydanie dwóch obszernych monografii: autorstwa **Stanisława Talarczyka**, poświęconej dziejom Drezdenka (t. 1, do roku 1945 1000 stron maszynopisu) oraz **Andrzeja Toczewskiego**, poświęconej Stalagowi III C Alt Drewitz koło Kostrzyna. Jest szansa, iż ukążą się w przeciągu dwóch następnych lat.